

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Datum:
2019-06-05

Dnr:
GU 2019/1780

Rapport avseende gästprofessuren till Torgny Segersteds minne

Rapport avseende gästprofessuren till Torgny Segerstedts minne

År 2003 inrättade Göteborgs universitet en gästprofessur till Torgny Segerstedts minne. Innehavarna utses för ett år och ska representera ämnesområden med anknytning till demokrati, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter eller religion. Professuren är inte knuten till någon bestämd fakultet, utan gästprofessorernas specialiteter avgör placeringen. Professurens inriktning innebär emellertid att de involverade fakulteterna blir Handelshögskolan (HHFN); Humanistiska fakulteten (HFN); Samhällsvetenskapliga Fakulteten (SFN) och Utbildningsvetenskapliga fakulteten (UFN).

Bakgrund

Under de första åren var dåvarande centrum för mänskliga rättigheter vid samhällsvetenskapliga fakulteten värd för professuren. Under denna period var professuren en mycket viktig ingrediens i uppbyggandet av utbildningar i mänskliga rättigheter. Idag bedrivs flera program på avancerad nivå i mänskliga rättigheter vid institutionen för globala studier (dit verksamheten är förlagd), men också i samarbete mellan Institutionen för globala studier och institutionen för socialt arbete. Flera av dessa program riktar sig mot utländska studenter och har haft stort genomslag i att lyckas attrahera studenter från en rad olika länder. Bland annat finns här GUs allra första Erasmus Mundus-program; masterprogrammet i Human Rights Policy and Practice i samarbete med universiteten i Roehampton och Tromsø. Detta avtal har nyligen beviljats ytterligare en period.

2003-2004

Den första Torgny Segerstedt-professorn var Asbjörn Eide. Professor Eide är en mycket välrenommerad person inom fältet mänskliga rättigheter, med särskild fokus på minoriteters rättigheter. Han har varit mycket aktiv såväl vad gäller vetenskaplig produktion som på det praktiska fältet, genom medlemskap i FN:s Sub-Commission on Promotion and Protection of Human Rights; dess Working Group on Minorities; ordförandeskap för FN:s Working Group on Indigenous Populations mm. Eide deltog i undervisningen i dåvarande magisterkursen mänskliga rättigheter; i kurser om globalisering samt på lärarutbildningen. Han gav också ett antal offentliga föreläsningar och fungerade som handledare för magisteruppsatser. Eide bidrog till att tydliggöra det dåvarande centrets forskningsinriktning i form av fokus på mänskliga rättigheters implementering genom MR-baserad politik där frågan om hur juridiska ramverk omsätts i praktiken är central. Asbjörn Eides intresse för "human rights-based development" var viktig i detta sammanhang.

Centret kunde ta del av Eides omfattande internationella kontaktnät, vilket bidrog till att möjliggöra arrangerandet av uppmärksammade internationella konferenser.

2004-2005

Under läsåret 2004-2005 innehades Segerstedtprofessuren av Rhoda Howard-Hassman, som är innehavare av Canada research chair i globala studier och statsvetenskap och vid Wilfred Laurier College i Kanada. Professor Howard-Hassman har publicerat en mängd skrifter om mänskliga rättigheter i allmänhet samt om mänskliga rättigheter och utveckling i Afrika, kvinnors rättigheter i Afrika och på andra platser. Under sin tid som gästprofessor deltog Howard-Hassman i undervisningen inom programmet för mänskliga rättigheter. Hon handledde också magisteruppsatser. Howard-Hassmann ledde också ett tvärvetenskapligt forskarseminarium samt gav ett antal offentliga föreläsningar.

2006

Den tredje Segerstedtprofessorn, Michael Freeman, var knuten till dåvarande institutet för mänskliga rättigheter vid Institutionen för globala studier, under 2006. Professor Freeman är professor emeritus men undervisar och forskar fortfarande kring olika människorättsteman vid olika institutioner på University of Essex.

Freemans undervisningsmässiga insats var främst fokuserad till att handleda studenter i arbete med deras magisteruppsatser, samt ansvaret för en av delkurserna inom programmet. Forskningsmässigt stärktes institutets tvärvetenskapliga fokusering genom Michael Freemans vistelse. Michael Freeman bidrog också med sina forskningserfarenheter och sin tvärvetenskapliga kompetens till utveckling av det tvååriga masterprogram i mänskliga rättigheter som startade under hösten 2007.

Summering av de första åren

Under de tre första åren var professuren således starkt knuten till centrum för mänskliga rättigheter. Centrumbildningen bytte småningom namn till Institutet för mänskliga rättigheter. Idag är verksamheterna vid tidigare centrum/institut integrerade i Institutionen för globala studier och utgör ingen egen organisatorisk struktur. Under denna period var professuren mycket viktig i uppbyggnaden och konsolideringen av främst magister- och masterutbildningar i mänskliga rättigheter. Professuren bidrog också till möjliggörande av utåtriktade aktiviteter med fokus på kommunikation med en bredare allmänhet.

Perioden 2008 och framåt

Därefter skedde ett skifte vad gäller professurens inriktning. Från stiftelsen fanns synpunkter kring den starka knytningen till en specifik organisation vid universitetet. Stiftelsen och GU arbetade gemensamt fram ett nytt koncept, där en viktig princip var att bredda de möjliga värdinstitutionerna, i syfte att på bästa sätt nyttja den på en gång breda och specifika inriktningen på professuren.

Samtliga humanistiskt-samhällsvetenskapliga fakulteter vid Göteborgs universitet kan ha intresse och nytta av professurens inriktning och profil. Sedan 2008 har principen varit att värdskapet för professuren varierar/”flyttar” i syfte att skapa så brett engagemang som möjligt, samt att söka tillse att så många som möjligt (studenter, lärare, forskare, doktorander) kan ta del av den kompetens och kunskap som professuren står för.

Detta har varit en god princip och en princip jag gärna föreslår att den fortsätter att gälla när ett nytt avtal upprättas. Syftet har uppfyllts i så måtto att samtliga de fyra ingående fakulteterna känner och tar ansvar för professuren och många fler studenter, forskare och lärare kan ta del av den kompetens professorn representerar.

2007-2008

Brian Palmer var innehavare under läsåret 2007-2008. Vård var då humanistiska fakulteten. Brian Palmer är socialantropolog och för närvarande gästlektor vid teologiska institutionen, Uppsala universitet. Palmer var mycket aktiv under sin period och ägnade tiden såväl åt forskning med efterföljande vetenskaplig publikation som kurser och föreläsningar. Exempelvis gav Palmer följande kurser på Göteborgs universitet: ”Civilkurage – att leva som idealist i en hård värld” samt ”Att hitta sin röst i det offentliga samtalet”. Han medverkade i flera mediala sammanhang och han gav ett mycket stort antal föreläsningar, riktade både mot studenter vid GU och mot en bredare allmänhet. Palmer var mycket flitig som samverkansaktör och deltog mycket aktivt i en bred debatt om flera teman, men kanske specifikt begreppet civilkurage och dess innebörd.

2008-2009

Jan Eliasson, välkänd och erkänd diplomat var innehavaren under läsåret 2008-2009. Tidsmässigt förlängdes professuren att gälla även under delar av 2010. Placeringen var vid Institutionen för globala studier, på grund av denna institutions verksamhet med undervisning och forskning kring globala frågor och inte minst internationella konflikter och konfliktlösning.

Under perioden genomfördes ett stort antal föreläsningar. Eliasson inledde sin vistelse med en allmän föreläsning i en fullsatt universitetsaula på temat betydelsen av "ordet" eller språkbruket i diplomati. Vid samhällsvetenskapliga fakulteten föreläste han för studenter i globala studier, mänskliga rättigheter, statsvetenskap och socialt arbete samt vid dåvarande Museion. Temat för föreläsningarna var globalisering, konfliktlösning och mänskliga rättigheter. Han föreläste också för och diskuterade med doktorander. Jan Eliasson höll föreläsningar vid Handelshögskolan för studenter i ekonomi och juridik, vid humanistiska fakulteten, vid utbildningsvetenskapliga fakulteten och vid Sahlgrenska akademien. Föreläsningarnas innehåll varierade. Vid Sahlgrenska akademien talade han t ex om ledarskap för chefer inom akademien. På humanistiska fakulteten var temat retorikens betydelse i diplomati och internationell diplomati. Han deltog också i Vetenskapens dag. Det hölls också mindre och mer specialinriktade arrangemang såsom ett seminarium vid Jonsereds herrgård kring nordisk diplomati och konfliktlösning.

Föreläsningarna var alltid mycket välbesökta och sammanlagt beräknas att ca 1500-2000 studenter och anställda hade möjlighet att ta del av Eliassons föreläsningar. Arrangemangen var mycket uppskattade som en fantastisk möjlighet för studenter att ta del av de erfarenheter Eliasson delgav. För undervisningen var det en mycket stor tillgång att kunna använda en person med en sådan unik erfarenhet och bakgrund.

Under Eliassons vistelse anordnades också andra tillfällen med organisationer och myndigheter i Göteborgs-området. Bland annat föreläste han för två gymnasieskolor (Lerum och Ingrid Segerstedt); han deltog i ett stort evenemang om mänskliga rättigheter anordnat av Göteborgs kommun och han var en central gestalt i en dag om mänskliga rättigheter anordnat också av staden samt av Liseberg. Eliasson bidrog således till en speciell samverkan med det omgivande samhället.

Jan Eliasson hade också en speciell uppgift, nämligen att vara en extern rådgivare till rektor Pam Fredman i internationella frågor i syfte att främja ett stärkande av universitetets globala profil. På så vis har Eliasson blivit en nyckelperson och haft en betydande inverkan på beslut som fattats och implementerats kring det s k Globala universitetet som syftar till att stärka universitetets relationer med lärosäten i utvecklingsländer samt arrangemanget the Global Week som anordnades i november 2010.

Jan Eliasson har fortsatt att ha anknytning till Göteborgs universitet och har under hösten 2010 bland annat invigningstalat vid en stor internationell bibliotekskonferens samt deltagit i ovan nämnda Global Week.

2010

Också under 2010 hade innehavaren av professuren en tydlig praktikerorienterad profil, då tidigare kultur- och utbildningsministern Bengt Göransson gästade universitetet. Vård för professuren var utbildningsvetenskapliga fakulteten och tematiken hade ett fokus på demokrati och bildning. Under ett drygt år genomförde han en mängd olika aktiviteter som på olika sätt just uppmärksammade frågor om demokrati och bildning men också om innebörden i kunskapsbegreppet. Han föreläste och höll seminarier om folkbildning, högskoleutbildning och skolan i allmänhet. Åtskilliga seminarier kom också att handla om kulturens roll; såväl för den enskilda som för hela samhället. Bengt Göransson diskuterade engagerat de kulturpolitiska målen och vad nya samhälleliga krav på konstnärliga institutioner och konstnärer kan medföra.

Under 2010 års valrörelse blev skolan en av huvudfrågorna. Bengt Göransson kommenterade vid flera fakultetsspecifika seminarier den pågående debatten. Det gällde frågor om valfrihet inom skolområdet, den nya gymnasieskolan, de nya kunskapskraven och diskussionen om lärares professionalitet.

Bengt Göransson bidrog som gästprofessor till Torgny Segerstedts minne till en kritisk analys av samhällsutvecklingen under det första årtiondet under 2000-talet. Han knöt ofta an till Torgny Segerstedt genom sin konsekventa hållning i sina anföranden vad det gäller människans frihet, det civila samhällets mångfald, vikten av den fria tanken och den hotade yttrandefriheten men också om behovet av moral och etik i politiken. Åtskilliga var de föreläsningar, seminarier och öppna debatter som Bengt Göransson svarade för såväl inom universitetet som i samhället utanför – t ex vid folkhögskolor, studieförbund och i skilda typer av föreningar. Det var dessutom många anställda vid Göteborgs universitet som fick möjligheten att under 2010 ha mer eller mindre personliga samtal med honom. Det gällde forskare, lärare, studenter och administratörer.

2011-2012

Under läsåret 2011/2012 var Ann Orford, professor i internationell rätt vid Melbourne Law School, University of Melbourne innehavare av gästprofessuren med Handelshögskolan som värd fakultet. Ann Orford är en mycket erkänd forskare inom området internationell rätt, mänskliga rättigheter och rättighetsteori. Hennes publikationslista är lång och innefattar bland annat titlarna *Reading International Law and International Law and its Others* samt den nyligen utgivna *International Authority and its Responsibility to Protect*.

Anne Orford har en mycket bred erfarenhet av internationellt samarbete och är en ofta inbjuden gäst och talare på universitet, internationella organisationer och NGO:s (Non-Governmental Organisations) runt om i världen.

Summering 2008-2011 och förslag för framtiden

Den andra perioden av Segerstedt-professuren präglas av större öppenhet, mer av utåtriktad verksamhet och mindre av anknytning till specifika utbildningsmiljöer. Två av innehavarna har varit verksamma som politiker och praktiker. Detta har möjliggjort en mer offentlig och allmän debatt, samtidigt som det har möjliggjort för studenter, lärare och forskare att komma närmre denna praktiker- och policyorienterade verksamhet. Samtidigt ska det sägas att denna breddning inneburit svagare koppling till forskning, handledning av uppsatser och mindre av internationella publikationer som resultat.

Sammantaget har professuren inneburit ett mycket värdefullt tillskott till Göteborgs universitet. Undertecknad föreslår att *huvudinriktningen* för professurens tillsättning ska vara en erkänd forskare som samtidigt är aktiv och utåtriktad gentemot det omgivande samhället. Det skall också fortsatt finnas möjlighet att tillsätta välrenommerad och lämplig person som gästprofessor.

Undertecknad föreslår att nuvarande system fortsätter att råda med ett rörligt system, där professurens placering roterar mellan de fyra involverade fakulteterna, men att det samtidigt understryks att oavsett fakultetsplacering skall professorn vara tillgänglig för föreläsningar och undervisningsaktiviteter anordnade också av andra än värd fakulteten.

Undertecknad föreslår vidare att dekanerna för de fyra involverade fakulteterna (HHFN, HFN, SFN och UFN) utgör en arbetsgrupp vilka tillsammans diskuterar och kommer fram till förslag och placering av professuren. Samtal och diskussioner kring innehavare skall också ske med Torgny Segerstedt-stiftelsen.

2013

2013 innebar ett uppehåll för professuren. Detta berodde på svårigheter att rekrytera någon och att tilltänkta personer var tvungna att tacka nej i ett sent skede av processen vilket innebar att processen fick börja om flera gånger och därmed drog ut på tiden.

2014

Det är ibland svårt att rekrytera gästprofessorer för ett helt år. Under vårterminen 2014 innehades professuren i tre månader av den mycket framstående tyske sociologen Hans Joas. Joas (f. 1948 i München) är för närvarande professor i sociologi vid universitetet i Chicago och ledamot av Committee on Social Thought samt Ernst Troeltsch-professor vid teologiska fakulteten vid Humboldtuniversitetet i Berlin. Joas forskningsintressen kretsar kring frågor som rör amerikansk pragmatism men också antropologi, handlingsfilosofi, krig, mänskliga rättigheter och religion, vilka han behandlat i ett stort antal böcker och artiklar. Bland hans monografier märks *Die Sakralität der Person: Eine neue Genealogi der Menschenrechte* (Suhrkamp 2011) och *Glaube als Option: Zukunftsmöglichkeiten des Christentums* (Herder 2012).

Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Humanistiska fakulteten var värd för professor Joas. Vid sidan av att bedriva egen forskning (som utgör en viktig del av gästprofessurens verksamhet) fungerade Joas som en resurs för övriga forskare vid institutionen (inte minst dess doktorander) men också för den övriga fakulteten och universitetet. En av Joas huvuduppgifter var att hålla ett seminarium vid institutionen, en offentlig föreläsning vid fakulteten och ytterligare en offentlig föreläsning i Torgny Segerstedts-salen i universitetets huvudbyggnad Vasaparken.

Vidare arrangerades en workshop om politik och religion tillsammans med åtta doktorander i Ågrenska villan, där Joas kommenterade samtliga åtta paper som presenterades. Joas deltog också i ett seminarium på Jonsereds Herrgård om de mänskliga rättigheternas historia och ett seminarium på Pedagoggen. En stor del av värdet med att ha Joas närvarande låg emellertid i de enskilda mötena med andra forskare och doktoranders möjligheter till enskilda handledningssamtal. Joas var under sin vistelse vid Göteborgs universitet varit ytterst generös med sin tid och tillmötesgående till andra forskare, och det har därför varit mycket värdefullt för institutionen att få ha haft honom som gäst under tre månader.

2015

Under 2015 innehades gästprofessuren av professor David Altman. Också under 2015 uppgick vistelsen till sammanlagt tre månader, fördelad över tid beroende på professor Altmans övriga åtaganden under året. Värd för Altman var Varieties of Democracy (V-Dem)-institutet vid Statsvetenskapliga institutionen, samhällsvetenskapliga fakulteten. V-Dem är ett internationellt program med syfte att producera förbättrade analyser av demokrati över världen, genom att mäta länders demokratiska förhållanden i förhållande till ett stort mått av indikatorer över tid. Professor Altman är en av V-Dems projektets Project Managers och är ansvarig för ett set av indikatorer som mäter nivån av det som kallas direktdemokrati i alla världens länder. Tiden som gästprofessor har gjort det möjligt för Altman att fördjupa sitt arbete för V-Dem både när det gäller forskning och analys. Vistelsen gav Altman tid till skrivande och forskning och innebar produktion av en högkvalitativ vetenskaplig artikel. Altman presenterade sin forskning vid två tillfällen, dels vid ett publikt evenemang för studenter under hösten 2015 samt vid ett lunchseminarium för institutionens forskare.

2016-2017

Under 2016-2017 var Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten värd för gästprofessuren som innehades av professor Sami Adwan. Under sin tid som gästprofessor deltog

Sami Adwan är en av grundarna till organisationen PRIME (Peace Research Institute in the Middle East) som arbetat med bland andra FN-organet UNESCO för att sprida en modell där historiska narrativ används i skolundervisningen för att motverka konflikter. Under åren 2002-2007 utvecklade PRIME (Peace Research Institute in the Middle East) genom initiativ av Sami Adwan, professor vid Betlehem University, och Dan Bar-On, professor vid Ben Gurion University multinarrativ som beskriver viktiga historiska händelser för israeler respektive palestinier. S.k. narrativ, som betyder berättelse, har varit i fokus av deras arbete. Tillsammans med palestinska och israeliska lärare samt internationella observatörer lyckades man under en utvecklingsprocess som varade i 6 år ta fram multinarrativ kring utvalda delar av israelernas och palestinernas historia. D.v.s. man har tagit fram flera berättelser kring de olika historiska händelserna utifrån två perspektiv.

Denna modell, som utgörs av multinarrativ utifrån en historisk kontext, är tänkt att spegla den historiska kontexten utifrån israelernas respektive palestinernas perspektiv och främja en dialog

mellan elever i skolmiljö med målet om att skapa en långsiktig förändringsprocess som motverkar polarisering och främjar samexistens. Syftet med multinarrativundervisning är att skapa en förståelse för att det finns andra sätt att skriva och tala om historien och att den är en förutsättning för framtida dialog. Samtidigt är det viktigt att beakta att undervisningen ligger nära den svenska kursplanen i historia som beskriver vikten av att elever skall lära sig om historiebruk.

Under inledningen av 2017 initierades arbetet via Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet att översätta multinarrativen till svenska för att underlätta pilotprojekt i form av undervisning i svenska skolor, Lerums gymnasium i Lerum samt Ingrid Segerstedt Gymnasium i Göteborg. Professor Sami Adwan har under innevarande period också varit gästprofessor vid Göteborgs universitet och har därmed kunnat delta i arbetet samt förberedelserna kring materialet. Sami Adwan har, under sin gästprofessur, träffat och intervjuat lärare och elever som har varit delaktiga i det arbetet under våren.

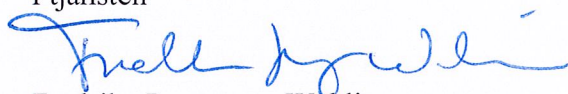
Under våren 2017 har två skolor arbetat med ett pilotprojekt inom ramen för programmet Writers Matter. Sami Adwan har arbetat med två lokala skolor i Göteborg, Sjumilaskolan och Bergsjöskolan. Arbetet har innefattat workshops där eleverna använt skrivande som ett sätt att lära sig mer om sig själva och andra. De skriver utifrån fem ämnen och börjar med ”Vem är jag?”.

Writers Matter är ett internationellt program som startade 2005 i Philadelphia, USA. Under 2011 introducerades arbetet också till palestinska och israeliska skolor. I dagsläget har fler än 25 000 elever delaktigt i programmet från en rad olika länder. Målet med programmet är att hjälpa elever (mellan 12-16 år) att skriva om sig själva, sina perspektiv och att våga uttrycka sig själva och sina åsikter vilket ska stärka deras självförtroende och hjälpa dem att förstå sig själva på ett bättre sätt. Processen som sådan är tänkt att stärka elevernas förmåga att vara toleranta och öppensinnade samt att skapa respekt kring mänskliga rättigheter.

Att ha varit värd för gästprofessor Sami Adwan har tillfört stora värden för värdinstitutionen och Segerstedtinstitutet. Hans förmåga och vilja att se bortom konfliktgränser och skapa en dialog som är grunden för en samexistens har varit en stor tillgång. Genom sitt arbete inom ramen för PRIME med den multinarrativa historiebeskrivningen skapar han en möjlig väg framåt för högre förståelse och fred. Samis arbete med barn och unga är i sin helhet väldigt berikande för oss att se och observera såtillvida att han hela tiden söker efter högt deltagande från eleverna som ska kunna uttrycka sig själva och förstå sig själva.

Göteborg 2019-06-05

I tjänsten

Fredrika Lagergren Wahlin